

אין כמו בבית
הרב מואיז נבון

MAI HANUKKA? The Gemara famously asks and answers this question as follows:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב
מאי חנוכה? דתנו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון, דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה.

Very nice. Every school child (yeled beheider, as they say) knows this. But what is Hannuka REALLY about? What is our celebration of lighting candles really about? That is, if we are celebrating the rededication of the Beit HaMikdash then I would say that the most appropriate celebration would be to light a Menorah in the Beit Hakeneset – our Mikdash Me'at.

The funny thing is, that while there is a halacha to light candles in the Shul, it is explained to be only for show – and people who have no home.

שולחן ערוך א"ח תרע"א - ומדליקין ומברכין (בבית הכנסת) משום פרסומי ניסא.

בית יוסף - ומ"ש [בטור] שמניחין נר חנוכה בבית הכנסת. נראה שתיקנו כן מפני האורחים שאין להם בית להדליק בו.

הגה: ואין אדם יוצא בנרות של בהכ"נ, וצריך לחזור ולהדליק בביתו (ריב"ש סימן קי"א);

So from here we get an inkling that our celebration of Hannuka is not what we thought it was. This is not simply a celebration of lights in the Mikdash, but something much more connected to the HOME.

And indeed, this emphasis on the home can be seen in many halachot of Hannuka:

- (1) First we have the Gemara which teach that the very mitzvah of lighting candles is connected to the house:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב - תנו רבנן: מצות חנוכה נר איש וביתו.

The aspect of BAYIT is seen to be critical to many commentators to the point that the PY says that the mitzvah is on the HOUSE (like mezuzah):

פני יהושע מסכת שבת דף כא עמוד ב
בגמרא תנו רבנן מצות חנוכה נר איש וביתו. נראה דמה שנשתנה מצוה זו משאר מצות שהן חובת הגוף שהיה חיוב על כל יחיד ויחיד דקיימא לן נמי [קדושין מ"א ע"א] מצוה בו יותר מבשלוחו אלא דשאני הכא שאין הכא עיקר המצוה אלא בסמוך לרה"ר שהוא משום פרסומי ניסא משום כך הטילו חובת מצוה זו כאילו היא חובת הבית ועדיין צ"ע:

The Rambam too emphasizes the centrality of the HOME for the mitzvah:

רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ד הלכה א
כמה נרות הוא מדליק בחנוכה, מצותה שיהיה כל בית ובית מדליק נר אחד....

- (2) And there is the teaching of R. Zeira that also supports this understanding of the centrality of the home to the mitzvah:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג עמוד א [מתורגם ומפורש ע"י חברותא]
אמר רבי זירא: מתחילה, קודם שנשאתי אשה, כשהלכתי ללמוד תורה, הייתי נותן פריטי [ז"א פרוטה] לבעל הבית ומשתתף אתו בשמן של ההדלקה. אבל אחרי שנשאתי אשה, ופעמים שהייתי אכסנאי, כשהייתי הולך ללמוד תורה, אמרתי: עכשיו - ודאי לא צריכנא להשתתף עם בעל הבית, משום שאשתי מדליקה בשבילי בביתי.

And this is brought halacha l'maaseh in the Shul" A:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרעז סעיף א
אכסנאי שאין מדליקין עליו בביתו, צריך לתת פרוטה לבעל הבית להשתתף עמו בשמן של נר חנוכה; ...;

The MB explains that, conversely, if one does have a wife to light candles, so he does not have to take part in a lighting where he is. Again emphasizing that this mitzvah is REALLY about the HOME and not about the individual.

משנה ברורה סימן תרעז ס"ק ב
שאין מדליקין עליו בביתו - כי מדינא כשאשתו מדלקת נר חנוכה בביתו הוא יוצא י"ח בהדלקתה אף שהוא במקום רחוק מביתו וא"צ שוב להשתתף אפילו בפריטי ...

Interestingly, the MB says that if one wanted to, he could light his own candles and if he was so inclined, he could say a bracha.

משנה ברורה סימן תרעז ס"ק טז - ויש מן הפוסקים שסוברין אחרי דחז"ל פטרוהו ע"י הדלקת אשתו לא כל כמיניה לומר איני רוצה לצאת בשל אשתי וידליק בלא ברכה. והנה אף דודאי אין למחות ביד הנוהגין לברך אחרי דהרבה אחרונים הסכימו לברך מ"מ טוב יותר להדר לשמוע הברכות מפי אחר ויענה אמן ...

R.Soloveitchik was adamant that one is forbidden to say the bracha since the mitzvah is in one's home:

Rav Yosef D. Soloveitchik (cited in *B'Ikvei HaTz'zon* ch. 20, note 2) was of the opinion that a guest may never recite a *beracha* because the mitzvah of lighting Chanukah lights was only instituted in one's own home.

Similarly, ROvadaya says one cannot say a bracha to light candles since his wife is already doing it at home – the obligation being Ish U'Veito:

ילקוט יוסף מועדים עמוד רכד. יבי"א חלק ה סימן יז סק"ד. יח"ד ו/מג.
יא. מי שלן בבית מלון לרגל עסקיו, ואשתו מדלקת עליו בביתו, אינו רשאי לכוין בפירושו שאינו רוצה לצאת ידי חובתו בהדלקת נרות החנוכה שמדליקה עליו אשתו בביתם, ולהדליק עם ברכה בחדרו במלון, **שחובת נר חנוכה הוא חובת איש וביתו**, ואינו חובת גברא בלבד, ועל כרחו יוצא ידי חובתו במה שאשתו מדלקת עליו.

- (3) And this brings us to the VERY STRANGE halacha of someone who SEES (HAROEH) candles lit:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג עמוד א / מסכת סוכה דף מו עמוד א
ורב ירמיה אמר: הרואה נר של חנוכה צריך לברך.

First of all, the bracha referred to here is “she’asa nisim” (and not “I’hadlik ner hanuka”). The Ran explains that this is speaking about someone who has no way to light at home and has no one to light for him at home (e.g., **homeless**).

ר"ן על הרי"ף מסכת שבת דף י עמוד א

אמר רב חייא בר אשי וכו'. הרואה נר חנוכה צריך לברך. העובר בשוק ורואה באחת החצרות נר דולק. ומסתברא דלא הוזקה ברכה זו אלא למי שלא הדליק ולא הדליקו עליו בתוך ביתו ואינו עתיד להדליק הלילה הא לאו הכי לא שלא מצינו יוצא במצוה שיתחייב לחזור ולברך על הראיה:

The Tosafot agree but are puzzled by this anomalous bracha: since when is there a blessing when you see someone else do the mitzvah you can't do?! The answer is that this is a special mitzvah and since it requires a house we make a special allowance.

תוספות (סוכה מו.) - הרואה נר של חנוכה צריך לברך - בשאר מצות כגון אלולב וסוכה לא תקינו לברך לרואה אלא גבי נר חנוכה משום חביבות הנס וגם משום שיש כמה בני אדם שאין להם בתים ואין בידם לקיים המצוה. וטעם ראשון ניחא דלא תיקשי ליה מזוזה. ועוד יש לפרש דאין שייך לתקן לרואה ברכה שאין העושה מברך.

דף על הדף שבת דף כג עמוד א - ... ופשטות דבריהם הוא, דאין להם בית להדליק שם נרות חנוכה, והיינו **דנר חנוכה צריך בית כדי להדליק שם**...

~ למה דווקא בבית ~

So now that it is quite clear that the HOME is essential to the mitzvah, to the celebration of Hannuka, the question is *why*?

The answer is in realizing that the celebration over the menorah in the Mikdash must be understood in CONTEXT – within the history of the Greeks in the land of Israel.

The Rambam explains that the Greeks first imposed laws against our culture, our values, our religion.

רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ג

הלכה א - בבית שני כשמלכות יון גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצות, ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות, וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול עד שריחם עליהם אלהי אבותינו והושיעם מידם והצילם וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד החורבן השני.

And so, R. Keidar explains that our victory over them was really a victory of God over what they believed to be god.

רב קדר, תורת אהל, כרך ב' דף תשצ"א

נצחון המכבים הוא ניצחון א-להי ישראל, על אלהי יוון – על מלכם שדימה עצמו לאלהים.

This was not a war over the Temple, but a clash of civilizations (milhemet tarbut), where the Temple was the symbol. And so the celebration of Hannuka is not about rededicating the Temple. It is not even about winning the physical war. It is about what the victory means. It is about winning the culture war. It is about rededicating ourselves to what the Temple represents, what the light of the Menora represents.

So how do we perpetuate our culture, how do we dedicate ourselves to Torah, to Torah values? Not in the Bet HaKnesset and not even in the Beit HaMidrash. We perpetuate our values – ultimately – in the HOME.

R. Abraham Yehoshua Heschel said it best:

”ביהדות, הבית הוא המרכז. בניגוד לדתות אחרות, הבית הוא המקום שבו מתקיימים החגים ועיקר המצוות - ולא בבית הכנסת... בית הכנסת הוא עזר... בית יהודי הוא המקום שבו היקדויות היא בבית, המקום שבו לימוד יהודי, מחויבות, רגישות לערכים מטופחים ומעורכים.” (השל).

“The center of Judaism is in the home. In contrast to other religions, it is at home where the essential celebrations and acts of observance take place – rather than in the synagogue ... The synagogue is an auxiliary ... a Jewish home is where Judaism is at home, where Jewish learning, commitment, sensitivity to values are cultivated and cherished” (Heschel). ...

So what is Hannuka? MAI HANNUKA? It is the celebration of the Jewish home.

Hag Urim Samaych.